

(i) Printed Pages : 7

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

0	1	3	1
---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	2
---	---	---	---

**B.A./B.Sc. (General) 2nd Semester
(2042)**

MUSIC (Instrumental) (In all Mediums)

Paper : Theory

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 45

Note :— Attempt any **FIVE** questions in all including Question No. IX (Unit V) which is compulsory and selecting at least **ONE** question each from Units I–IV. **All** questions carry equal marks.

UNIT—I

- I. What is Nad ? Write in detail. 9
- II. Write in detail about Bhatkhande Thata Paddhati. 9

UNIT—II

III. Write short notes on any **three** of the following :—

- (a) Sam
- (b) Tali
- (c) Khali
- (d) Avartan
- (e) Matra. 9

IV. Write in detail about Toda and its different varieties. 9

UNIT—III

- V. Write down the brief life sketch of Pt. Ravi Shankar Ji, highlighting his contributions towards Indian Music. 9
- VI. What is Tal ? Explain. 9

UNIT—IV

- VII. Write in Notation a Razakhani Gat of any prescribed Rag of your course. 9
- VIII. Write down single and double of Tal Jhaptal with its full description. 9

UNIT—V

(Compulsory Question)

IX. Attempt any **nine** questions :—

- (i) Two types of Nad.
- (ii) Maseetkhani Gat is played in which Tal ?
- (iii) Name any three thatas of Pt. V.N. Bhatkhande.
- (iv) Thata of Rag Yaman.
- (v) Swaras of Rag Kafi.
- (vi) Jati of Rag Kafi and Yaman.
- (vii) How many matras and vibhagas are there in Tal Keharva ?
- (viii) Bols of Mizrab used in Maseetkhani Gat.

(ix) Three types of Laya.

(x) Re Dha komal swaras used in which Thata ?

(xi) Write down the pakad of Rag Kafi.

(xii) Date of birth of Pt. V.N. Bhatkhande.

(xiii) Name the two types of Jhala.

9×1

(हिन्दी माध्यम)

नोट :— सभी में से पाँच प्रश्न करें। प्रश्न न. IX (यूनिट V) जो कि अनिवार्य है। प्रत्येक यूनिट I से IV में से एक प्रश्न करें। सभी प्रश्नों के समान अंक हैं।

यूनिट-I

I. नाद क्या है ? विस्तारपूर्वक लिखें। 9

II. भातखण्डे थाट पद्धति को सविस्तार लिखें। 9

यूनिट-II

III. निम्नलिखित में से किन्हीं तीन का संक्षिप्त परिचय दें :—

(i) सम

(ii) ताली

(iii) खाली

(iv) आवर्तन

(v) मात्रा।

9

IV. तोड़ा और उसके विभिन्न प्रकारों का वर्णन करें। 9

यूनिट-III

- V. पं. रविशंकर जी के जीवन का संक्षिप्त परिचय देते हुए संगीत के क्षेत्र में उनके द्वारा दिए गए योगदानों पर प्रकाश डालें। 9
- VI. ताल क्या है ? सविस्तार चर्चा करें। 9

यूनिट-IV

- VII. अपने पाठ्यक्रम के किसी भी राग की रज़ाखानी गत को स्वरलिपिबद्ध करके लिखें। 9
- VIII. ताल झपताल का पूर्ण परिचय देते हुए उसकी एकगुण व दुगुण लिखें। 9

यूनिट-V

(अनिवार्य प्रश्न)

IX. कोई नौ प्रश्न करें :—

- (i) नाद के दो प्रकार लिखें।
- (ii) मसीतखानी गत किस ताल में बजाई जाती है ?
- (iii) भातखण्डे थाट पद्धति के किन्हीं तीन थाटों का नाम लिखें।
- (iv) राग यमन का थाट क्या है ?
- (v) राग काफी के स्वर क्या हैं ?
- (vi) राग काफी और राग यमन की जाति लिखें।
- (vii) ताल कहरवा की कितनी मात्राएं एवं कितने विभाग हैं ?
- (viii) मसीतखानी गत में मिज़राब के बोल का उपयोग लिखें।
- (ix) लय के तीन प्रकार लिखें।

(x) ਰੇ-ਧੁ ਸੁਰ ਕੋਮਲ ਵਾਲੇ ਥਾਟ ਕਾ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।

(xi) ਰਾਗ ਕਾਫੀ ਦੀ ਪਕੜ ਲਿਖੋ।

(xii) ਪੰ. ਵੀ.ਐਨ. ਭਾਤਖਣਡੇ ਜੀ ਦੀ ਜਨਮਤਿਥੀ ਕੀ ਹੈ ?

(xiii) ਜ਼ਾਲੇ ਦੇ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।

9×1

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :— ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. IX (ਯੂਨਿਟ V) ਜੋ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਯੂਨਿਟ I-IV ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਅੰਕ ਬਰਾਬਰ ਹਨ।

ਯੂਨਿਟ-I

- I. ਨਾਦ ਕੀ ਹੈ ? ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 9
- II. ਭਾਤਖਣਡੇ ਥਾਟ ਪੱਧਤੀ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖੋ। 9

ਯੂਨਿਟ-II

III. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਿੰਨ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

(i) ਸਮ

(ii) ਤਾਲੀ

(iii) ਖਾਲੀ

(iv) ਆਵਰਤਨ

(v) ਮਾਤਰਾ।

9

IV. ਤੋੜਾ ਅਤੇ ਇਸਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 9

ਯੂਨਿਟ-III

- V. ਪੰ. ਰਵੀਸ਼ੰਕਰ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਪਰਿਚੈ ਦੇਂਦੇ ਹੋਏ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰੋ। 9
- VI. ਤਾਲ ਕੀ ਹੈ ? ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 9

ਯੂਨਿਟ-IV

- VII. ਆਪਣੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਾਗ ਦੀ ਰਜਾਖਾਨੀ ਗਤ ਦੀ ਨੋਟੇਸ਼ਨ ਲਿਖੋ। 9
- VIII. ਤਾਲ ਝਪਤਾਲ ਦਾ ਪੂਰਣ ਪਰਿਚੈ ਦੇਂਦੇ ਹੋਏ ਉਸਦੀ ਇਕੁਗਨ ਅਤੇ ਦੁਗੁਨ ਲਿਖੋ। 9

ਯੂਨਿਟ-V

(ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ)

IX. ਕੋਈ ਨੌਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਕਰੋ :

- (i) ਨਾਦ ਦੀਆਂ ਦੋ ਕਿਸਮਾਂ ਲਿਖੋ।
- (ii) ਮਸੀਤਖਾਨੀ ਗਤ ਕਿਸ ਤਾਲ ਵਿੱਚ ਵਜਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ?
- (iii) ਪੰ. ਭਾਤਖੰਡੇ ਦੇ ਕੋਈ ਤਿੰਨ ਥਾਟਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।
- (iv) ਰਾਗ ਯਮਨ ਦਾ ਥਾਟ ਕੀ ਹੈ ?
- (v) ਰਾਗ ਕਾਫੀ ਦੇ ਸਵਰ ਕੀ ਹਨ ?
- (vi) ਰਾਗ ਕਾਫੀ ਅਤੇ ਰਾਗ ਯਮਨ ਦੀ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਲਿਖੋ।
- (vii) ਤਾਲ ਕਿਹਰਵਾ ਦੀਆਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਮਾਤਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕਿੰਨੇ ਵਿਭਾਗ ਹਨ ?

- (viii) ਮਸੀਤਖਾਨੀ ਗਤ ਵਿੱਚ ਮਿਜ਼ਰਬ ਦੇ ਬੋਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਲਿਖੋ।
- (ix) ਲੈਅ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਕਿਸਮਾਂ ਲਿਖੋ।
- (x) ਰੇ-ਧਾ ਕੋਮਲ ਸਵਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਹੜੇ ਥਾਟ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ?
- (xi) ਰਾਗ ਕਾਫੀ ਦੀ ਪਕੜ ਲਿਖੋ।
- (xii) ਪੰ. ਵੀ.ਐਨ. ਭਾਤਖੰਡੇ ਜੀ ਦੀ ਜਨਮ ਮਿੱਤੀ ਕੀ ਹੈ ?
- (xiii) ਝਾਲਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੱਸੋ।

9×1